

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU MAKSA VESELKA

Gregor Kocijan

KOCIJAN, Gregor: Maks Veselko celebrates his life jubilee. Knjižnica, Ljubljana, 45(2001)3, XX-XX

Bibliotekarja, romanista in prevajalca Maksa Veselka sem poznal le na videz; vedel sem, kdo je in s čim se ukvarja, osebno pa sva se spoznala šele, ko je na Pedagoški akademiji postal višji predavatelj in sva se seveda vse pogosteje srečevala ter se menila o vse mogočem. Ko ga še nisem osebno poznal in sem ga videval bodisi v NUK-u ali na cesti, sem dobil vtis, da gre za sila resnega in precej nedostopnega človeka, čeprav je izseval svojevrstno prijaznost, medtem ko je bila uglašenost njegov "zaščitni znak". Toda ko sva se spoznala, se mi je za opisanim videzom razkril več kot ljubezniv, prijeten, k humorju nagnjen in zelo duhovit sogovornik in kolega, s katerim se je dalo še in še prijetno pokramljati in od katerega si se marsikaj naučil: življenjskih izkušenj mu ni manjkalo. Taka podoba Maksa mi je ostala, s tem da se potem, ko je odšel z akademije (zdaj fakultete), nisva več pogosteje srečevala. To je ena plat, druga pa je zaznamovana s strokovnostjo. Natančnost in obsežno znanje sta dve značilnosti, ki si ju v stiku z njim lahko takoj opazil. Tisto, kar ti je povedal bodisi kot romanist in lingvist nasploh ali kot bibliotekar, je držalo. Strokovna zanesljivost je vedno razblinila vsakršne dvome, čeprav si ni nikoli povsem zaprl vrat, marveč te je dobrohotno opozoril na morebitno relativnost posameznih dejstev in opredelitev.

Mislím, da Maks Veselko¹ kot človek in strokovnjak zapušča nepozaben vtis, o čemer bi marsikaj lepega lahko povedali tako kolegi in kolegice, s katerimi je skupaj služboval, kot študentje, s katerimi je znal neverjetno prepričljivo komunicirati, spodbujati njihovo zavzetost in jih pritegniti z zanimivim in tehtnim razlaganjem ali bolje - pripovedovanjem. Maks je človek, na katerega se spomniš ob blagih, prijetnih in razveseljivih trenutkih.

¹ Rodil se je 30. oktobra 1926 v Ljubljani; po osnovni šoli je obiskoval klasično gimnazijo (do 1944), v sedmem razredu so ga Nemci zaprli in internirali. Po osvoboditvi je bil do 1947 pri vojaki, nato je končal 8. razred z maturo in se vpisal na ljubljansko romanistiko, kjer je 1952 diplomiral. Tri šolska leta (1952-1955) je poučeval italijanščino na koprski gimnaziji, potem pa so ga prestavili v NUK, kjer je služboval do jeseni 1981, ko se je zaposlil na ljubljanski Pedagoški akademiji kot višji predavatelj za nekaj bibliotekarskih predmetov in tam ostal do upokojitve 1988 (tu je kot zunanji sodelavec predaval že od 1969). Kakšne vse dolžnosti in strokovna dela je opravljal v NUK-u, je kolega Jože Munda pregledno popisal v Slovenskem biografskem leksikonu, zato tega ne bi ponavljal, pač pa je treba povedati, da je do konca šolskega leta 1990/91 še (pogodbeno) predaval na Bibliotekarskem oddelku FF.

Širina znanja in pogledov ga je usmerjala v prvi vrsti na dvoje strokovnih področij: na bibliotekarstvo, kjer je zapustil vidne sledove zlasti v katalogizaciji, in na prevajanje, ki mu je hkrati tudi konjiček. Posebno poglavje je njegovo pedagoško delo, s katerim je svojo poklicno kariero začel in jo tudi končal.

Ni dvoma, da o Veselku lahko govorimo kot o izjemno pomembnem slovenskem strokovnjaku za katalogizacijo, ki je na to strokovno področje odločilno vplival zlasti v desetletju 1965-1975, ko smo na Slovenskem prešli na mednarodni format kataložnih listkov, ko je prišlo do centralizirane katalogizacije in ko se je začela obdelava gradiva po ISBD. Veselko je bil ob sodelovanju bibliotekarskih kolegov in kolegic pobudnik, spodbujevalec, organizator in neposredni uresničevalec teh pomembnih sprememb. Neizpodbitne so njegove zasluge za prve prevode in priredbe mednarodnih standardnih bibliografskih opisov za monografske (ISBD/M) in serijske publikacije (ISBD/S) ter neknjižno gradivo (ISBD/NBM). Ob tem so se izrazile njegova vrhunska strokovnost, široka vednost in natančnost ter lingvistična ekspertnost. Slovensko strokovno javnost je o svojem delu in pogledih ter strokovnih novostih sproti seznanjal v *Knjižnici* in drugih periodičnih publikacijah, namenjenih bibliotekarjem (članki: *Centralna katalogizacija slovenskega tiska*, *Nekaj misli ob uvajanju univerzalne bibliografske kontrole pri nas*, *Knjižnice ljubljanske univerze*, *Novi mednarodni standardi za opis knjižničnega gradiva* itd.). Začeto delo so nadaljevali drugi, tako da danes lahko govorimo o strokovno zaokroženem projektu katalogizacije, ki nas uvršča med najbolj razvite države na tem področju. Ob tem je treba posebej opozoriti tudi na Veselkov delež pri oblikovanju strokovne terminologije, ki dandanes dobiva vse popolnejšo in že zaokroženo podobo (soavtorstvo pri poskusnem snopiču *Bibliotekarski terminološki slovar*, 1996, in pri različnih delovnih gradivih terminološke komisije).

Veselkovo delovanje na opisanem področju je segalo tudi na zunajslovensko območje, saj je bi udeležen pri prehajanju na ISBD v takratni jugoslovanski državi. Zlasti odmevna je bila publikacija *Savjetovanje o uvođenju međunarodnog standardnog bibliografskog opisa za omeđene publikacije u bibliotečne kataloge* (1975), ki jo je pripravil skupaj z zagrebško strokovnjakinjo Evo Verona. Postavljeni so bili temelji za enotno obdelavo gradiva in za enoten knjižničnoinformativni sistem v nekdanji državi, ki se je s tem posodobljeno vključila v mednarodno izmenjavo tovrstnih obvestil.

Tako kot je Veselko zavzeto deloval v stroki, se je z vso vnemo loteval nalog na organizacijskem področju: bil je nenehno dejaven v Društvu bibliotekarjev Slovenije (ki mu je štiri leta tudi predsednikoval, 1976-1980), organiziral je redna letna posvetovanja, bil aktiven v zveznih bibliotekarskih telesih, se udeleževal mednarodnih bibliotekarskih kongresov, študijsko obiskoval nacionalne knjižnice v tujini itd. Kot prvi vodja republiške matične službe

za knjižničarstvo je zasnoval podlago za njeno delo in za sistem matičnih knjižnic. Ne nazadnje je bil pobudnik in prvi urednik bibliotekarskega strokovnega časopisa *Knjižnica* (urednik 1957, 1963-1964, 1970-1971).

Veselko - pedagog je prinašal v predavalnico navdušenje za bibliotekarsko stroko ne glede na to, o čem je predaval: ali o bibliotekonomiji, katalogizaciji, bibliografiji ali razvoju in sistematiki znanosti. Pri tem je treba poudariti dvoje: prvič, iz slehernega predmeta, ki ga je predaval, so izsevale novosti, najnovejši dosežki v posameznih strokah, vel je duh sodobnega časa, sprememb, ki vsak dan nastajajo in s katerimi se je treba čimprej seznaniti ter jih kritično sprejeti, in drugič, predstavljeno in povedano je bilo vedno tako, da ni bilo dolgočasno, marveč zanimivo, pa čeprav je bila snov morda utrujajoča in "pusta". Pri Veselku se je tako izrazila moč pedagoškega talenta in navdiha, ki je ob bogatih življenjskih izkušnjah valovil po predavalnici in ob rahli ironiji sejal znanje po še neobdelanih njivah mladega rodu. Resno, zabavno, strogo, ljudomilo, odločno, širokosrčno - vse se je prepletalo in zbujalo v mladih nagnjenja, ki niso nikoli več zamrla. Znal je ravnati z mladimi!

Smisel za prenašanje znanja na mlajši rod je pokazal tudi z učbenikom *Osnove bibliologije in bibliografije* (1984). Uradno je bila knjiga namenjena srednješolcem, vendar ni pretirano, če zapišem, da je namenjena vsakomur, ki se želi seznaniti z obravnavanim predmetom. Še danes ni nič manj zanimiva, kot je bila ob izidu, tudi privlačnosti ni izgubila, če pa so med tem nastala nova dejstva, ni ovir, da jih ne bi mogli vključiti in dodati. Človek si ne more misliti, da je iz razmeroma monotonega predmeta mogoče narediti več kot zanimiv in berljiv učbenik, ki pritegne učečega se in te, kar zadeva stroko, nikoli "ne pusti na cedilu". Glede strokovnosti učbenika moram ugotoviti: predstavil je bibliografsko učenost nekdanjosti (pri nas od Šlebingerja in Logarja dalje) in jo oplemenitil z novimi spoznanji in dognanji stroke. In ker vsega tega ni povedal prav nič učeno, je učbenik dostopen in prijeten za študij vsakomur, ki ga bibliografija veseli. Mislim, da si zasluži, da bi dopolnjen znova izšel, pa čeprav ne bi bil namenjen določeni študijsko-starostni ciljni skupini, marveč študirajočim nasploh. S tem bi bili univerzalnost in porabnost učbenika nedvomno nagrajeni. Pomemben je tudi jubilentov delež v učbeniku *Osnove knjižničarstva* (1987), ki je bil prav tako namenjen srednješolskemu izobraževanju.

Veliko svojih moči, časa in znanja je Veselko namenil prevajanju leposlovnih in družboslovnih del iz francoščine in italijanščine. Tudi za njegovo prevajanje veljajo podobne oznake, kot sem jih navedel že prej: natančnost, doslednost, obvladovanje obeh jezikov, tanek posluš za materinščino, ekspeditivnost itd. Med pomembnejše avtorje, katerih dela je prevajal, spadajo J. Amado (*Dežela na koncu sveta*, 1956), V. Pratolini (*Junak našega časa*), J. J. Rousseau (*Družbena pogodba ...*), F. Saganova (*Imate radi Brahmsa, Čudoviti oblaki*),

F. Fanon (*Upor prekletih*), A. Moravia (*Človek, ki gleda*, 1989), A. Gramsci (*Izbrana dela*, 1974) idr.; posegel je tudi po lahki literaturi, npr. A. Soubiran (*Dnevnik žene v belem*), A. in S. Golon (nekaj knjig *Angelike*) ipd. Pomembni so njegovi prevodi posameznih knjig za likovnozgodovinske in kulturnozgodovinske zbirke *Biseri umetnosti*, *Mojstri dvajsetega stoletja* (1969-1970) in *Mejniki* (1994-1999).

Veselkov opus in njegovo delovanje sem predstavil le bežno, v grobem, toda kljub temu ostaja vtis o obsežnosti, ki bo pustila nespregledljive usedline. Kaj naj čovek zaželi jubilantu, ki svojih 75 let preživlja poln svežine duha, vzorne telesne kondicije in briljantnih umskih sposobnosti? Da bi tako ostalo še na mnoga leta in da mu nikoli ne bi zmanjkalo iskrive duhovitosti in prisrčne humornosti.

Dr. Gregor Kocijan je redni profesor Pedagoške fakultete v Ljubljani v pokoju
Naslov: Tržna 3, 1000 Ljubljana